

VANTAA

Tarkastuslautakunnan
arviointisuunnitelma
toimintavuodelle
1.6.2014-31.5.2015

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTISUUNNITELMA TOIMINTAVUODELLE

1.6.2014 - 31.5.2015

Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimivaltuudet

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty kuntalain 9. luvussa ja kaupunginvaltuuston 28.1.2008 hyväksymässä Vantaan kaupungin tarkastussäännössä.

Kuntalain 71 §:n mukaan

- tarkastuslautakunta asetetaan toimikautensa hallinnon ja talouden **tarkastuksen järjestämistä** varten.

Tarkastuslautakunnan on

- **valmisteltava** valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä
- arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset **tavoitteet toteutuneet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa**
- huolehdittava kaupungin ja sen tytäryhteisöjen **tarkastuksen yhteensovittamisesta**.

Jos

- kunnan taseessa on **kattamatonta alijäämää**, tarkastuslautakunnan on **arvioitava** talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan **taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä**.

Kuntalain 74 §:n mukaan

- tarkastuslautakunnalla ja tilintarkastajalla on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada kunnan viranomaisilta tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, joita tarkastuslautakunta tai tilintarkastaja pitää tarpeellisina **tarkastustehtävän** hoitamiseksi.

Kuntalain 75 §:ssä säädetään tilintarkastuskertomuksen käsittelystä ja tarkastuslautakunnalle siinä kuuluvista tehtävistä:

- Tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys ja kunnanhallituksen lausunto. Tarkastuslautakunnan on tämän jälkeen tehtävä oma päätösehdotuksensa valtuustolle niistä toimenpiteistä, joihin

tilintarkastuskertomus, siinä tehdyt muistutukset sekä hankitut selitykset ja lausunnot antavat aihetta. Tarkastuslautakunta ei päätösehdotuksessaan ole sidottu tilintarkastajien esitykseen, vaan voi harkita asiaa kaiken hankkimansa selvityksen perusteella. Toisaalta tilintarkastuskertomus esitetään sellaisenaan valtuustolle. Tilintarkastuskertomukseen liittyvien asioiden valmistelu kuuluu tarkastuslautakunnalle, joten myös tarkastuslautakunnan on otettava kantaa tilinpäätöksen hyväksyttävyyteen. Tältä osin asiaa käsitellään tarkastuslautakunnan esityksen pohjalta. Tarkastuslautakunnan valmisteluun kuuluu myös arvion esittäminen siitä, ovatko valtuuston tilivuodelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastussäännön (tullut voimaan 1.3.2008) 4 §:n mukaan lautakunnan tehtävänä on

1. *organisoida kaupungin ulkoisen tarkastustoimen järjestäminen sekä valmistella lautakunnan toiminta- ja taloussuunnitelma sekä muut valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat,*
2. *seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman ja työohjelman toteutumista sekä muutoinkin seurata tilintarkastajan tehtävien suorittamista sekä antaa tarvittaessa ohjeita tilintarkastajalle,*
3. *antaa kaupunginvaltuustolle vähintään kaksi viikkoa ennen tilinpäätöksen käsittelyä arvionsa valtuuston edelliselle vuodelle asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa,*
4. *kiinnittää huomiota kaupungin toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tuloksellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen,*
5. *huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta,*
6. *antaa, jos kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää, arvionsa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä,*
7. *esittää kannanottonsa tilintarkastajan kertomuksessa esittämiin muistutuksiin, asianomaisten niistä antamiin selityksiin ja kaupunginhallituksen lausuntoon,*
8. *tehdä esityksiä kaupunginvaltuustolle päätöksistä, joihin lautakunnan valmistelu ja tilintarkastuskertomus antavat aihetta,*
9. *päätää niistä hallinnon ja talouden tarkastuksen sisältöön, hallintoon ja talouteen kuuluvista asioista, jotka*

lain tai johtosääntöjen mukaan eivät kuulu muiden viranomaisten toimivaltaan.

Mitä arviointi on

Arviointi on arvottamista eli sen osoittamista onko jokin asia hyvä vai huono, arvokas vai arvoton, hyödyllinen vai hyödytön. Arviointi pyrkii tuottamaan tietoa siitä, miten tavoitteet ovat käytännössä toteutuneet ja minkälaisia vaikutuksia niillä on tai tulee olemaan ympäröivään yhteiskuntaan.

Arviointi toimii usein virikkeenä kehittämiselle ja päätöksenteolle. Arviointi on myös tieteenala, jossa arviointi on systemaattista tieteellisiä tutkimusmenetelmiä hyödyntävää tarkastelua.

Tarkastuslautakunnan arviointityö on useimmiten asioiden arvottamista. Sen arvo on palautteen antamisessa tavoitteiden asettajille, päätöksentekijöille ja siinä, että se antaa virikkeitä toiminnan kehittämiselle. Tarkastuslautakunnan arvioinnissa korostuu myös tarve selvittää kuntalaisille, miten toiminnassa ja verorahojen käytössä on onnistuttu.

Tarkastuslautakunnan työ on järjestelmällistä arviointia, jolloin valtuustokauden aikana pyritään arvioimaan koko kaupungin toimintaa ottaen huomioon oleellisuus ja riskien hallinta.

Arviointi sisältää arvoarvostelman toiminnasta. Lakisääteisenä arvoarvostelman kohteena ovat valtuuston asettamat tavoitteet. Lautakunta voi arvioida myös muuta toimintaa, jolloin on tarpeellista selvittää, mihin arviointi perustuu.

Arviointi tarkastelee toimintojen toimeenpanomekanismeja ja niillä aikaansaatuja tuloksia ja vaikutuksia. Kuntalaisille tuotettujen palvelujen tuloksellisuus ja vaikuttavuus ovat keskeisiä tarkastuslautakunnan näkökulmia.

Tarkastuslautakunnan arviointitoiminta

Tarkastuslautakunnan antama arviointikertomus toimii kaupungin tilintarkastuskertomuksen ohella tarkastus- ja arviointiasiakirjana selvittämässä sitä, miten valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa ovat toteutuneet. Arviointi tuottaa tietoa tavoitteiden asettajille ja toiminnan järjestäjille siitä, miten tavoitteeseen on päästy tai ovatko toiminta ja aikaansaannokset olleet tavoitteiden suuntaisia. Arvioinnin tarkoituksena on myös aina toiminnan kehittäminen.

Arviointitoiminta kohdistuu erityisesti kaupunkistrategian painopistealueiden päämäärien saavuttamiseen ja sitovien tavoitteiden toteutumisen arviointiin.

Valtuusto on asettanut valtuustokauden 2013-2016 strategian, arvot ja vision sekä strategiset painopistealueet ja niiden päämäärät ja valtuustotason tavoitteet talousarviossa vuodelle 2014 ja taloussuunnitelmassa vuosille 2014-2017¹.

¹ Valtuustokaudelle 2013-2016 laaditussa arviointisuunnitelmassa esitetään vuoden 2014 euromääräiset budjettiluvut tulojen ja menojen osalta kahdessa ensimmäisessä sarakkeessa (liite 3).

Strategiaohjelmien toteutumisen arviointia lautakunta seuraa resurssiensa puitteissa. Tällöinkin arvioinnille määritellään tavoite, strategiaohjelma, käytettävät tietolähteet sekä tutkimuksessa käytettävät menetelmät (haastattelut, kyselyt, arviointikäynnit toiminnasta vastaavien tahojen luona).

Tarkastuslautakunta seuraa kaupunginhallituksen ja muiden toimielinten toimintaa pöytäkirjoista. Jäsenillä on sähköisesti nähtävissään kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen sekä muiden toimielinten pöytäkirjat. Ulkoisen tarkastuksen tulosalueen henkilöstö seuraa pöytäkirjoja tarkastuslautakunnan tehtävien mukaisten asioitten osalta. Viime kädessä tilintarkastaja raportoi lautakunnalle pöytäkirjojen läpikäymisen yhteydessä havaitsemistaan lain- ja säädöstenvastaisuudesta ja hyvän hallinnon periaatteiden rikkomisesta.

Konserniyhteisöjen toimintaa seurataan konsernistrategian ja konserniohjeen mukaisesti. Konsernivalvonnan ja omistajaohjauksen toteutuminen ovat tarkastuslautakunnan arvioinnin kohteena. Myös konserniyhteisöjen tilinpäätökset toimintakertomuksineen tulee olla tarkastuslautakunnan käytettävissä.

Lopullinen arviointitehtävä tehdään kunkin tilivuoden osalta tilinpäätöksen valmistuttua. Arviointikertomuksen esittämistavassa on painottunut näkemys paitsi valtuuston asettaman poliittisen ohjauksen toteutumisesta myös näkemys kaupungin oleellisista riskeistä, ajankohtaisuudesta ja kehittämisestä.

Ennen lopullista arviointia tarkastuslautakunta pitää tilivuoden aikana kokouksia, joissa erikseen valittujen toimielinten ja tehtäväalueiden toimintaa arvioidaan ja tarkastetaan. Tarkastuskohteelta voidaan pyytää raportteja ja selvityksiä toiminnastaan. Tarkastuskohteella voidaan käydä paikan päällä tutustumassa toimintaan tai pyydetään toiminnasta vastaava viran/toimenhaltija esittelemään toimintaa ja vastaamaan kysymyksiin lautakunnan kokoukseen. Ulkoisen tarkastuksen tulosalue huolehtii haluttujen selvitysten hankinnasta ja tekee tarvittaessa arviointiin liittyvän tarkastuksen (toiminnan-/tuloksellisuustarkastuksen) asianomaiseen kohteeseen. Myös tilintarkastaja antaa toimintayksikköjen sisäisen valvonnan toimivuudesta tarkastushavaintoihinsa perustuvia raportteja.

Tilintarkastaja raportoi kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi ulkoisen tarkastuksen tulosalue on pyytänyt edellisten vuosien tapaan tilintarkastajaa toimittamaan raporttinsa ulkoisen tarkastuksen tulosalueen käyttöön. Ulkoisen tarkastuksen tulosalue toimittaa raporttinsa tilintarkastajalle erikseen sovittujen 50 ulkoisen tarkastuksen tulosalueen suorittamien tarkastuspäivien osalta. Myös muut tarkastuslautakunnan raportit ovat tilintarkastajan käytettävissä yhteisissä tiedostoissa.

Tarkastuslautakunnan valtuustokauden suunnitelmaan ja vuosiohjelmaan merkitään toimielimet ja tehtäväalueet, tavoitteet ja

euromäärät sekä valitaan painopistealueet. Tällä pyritään arvioinnin kattavuuteen, oleellisuuteen ja tavoitteiden saavuttamisen systemaattiseen arviointiin.

Vuoden aikana ja tilivuoden päätyttyä pidettävissä kokouksissa käydään kokousaikataulun ja valtuustokauden tarkastussuunnitelman mukaisesti toimielinten ja tehtäväalueiden osalta läpi ainakin seuraavat asiat tavoitteiden toteutumisen seuranta ja arviointia varten:

- Toimintaa ohjaavat lait ja säännöt,
- selvitetään asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja niiden toteutuminen ja raportointi,
- vastuuhenkilöiltä pyydetään selvityksiä tavoitteiden asettelua ja sisäisen valvonnan järjestelyä koskevista asioista,
- tutustutaan keskeisiin toimintoihin tarvittaessa toimintayksikössä,
- selvitetään kehittämistavoitteet ja investointisuunnitelmat sekä niiden toteuttaminen ja rahoitus,
- tarkastetaan kaupunginhallituksen toimintakertomukseen sisältyvä selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta,
- selvitetään yksikön tosiasialliset toimintatavat ja ajankohtaiset asiat,
- ajankohtaisena asiana seurataan velkaohjelman toteutumista ja vaikuttavuutta.

Vuosiohjelman kokousaiheisiin liittyen testataan kokouksissa seuraavia aiheita

- Strategian painopistealueille asetettujen päämäärien saavuttaminen, tavoitteiden saavuttamiseksi tehdyt toimenpiteet ja seuranta,
- toimialan tavoitteiden yhdenmukaisuus,
- kaupungin toiminnan tuloksellisuusinformaatio, tuottavuus, taloudellisuus, tunnusluvut ja muut toiminnan tuloksellisuutta osoittavat indikaattorit,
- laadunhallinta,
- ostopalvelujen laadunhallinta, palveluntuotantotapa, syy ja edullisuus,
- velkaohjelman toimenpiteet ja niiden vaikuttavuus (säästökohteet, vaikuttavuus, riskien arviointi), yleisesti TVOn toteutuminen (myös investoinnit),
- poikkihallinnollisten strategioiden/ohjelmien yhdenmukaisuus ja poikkihallinnollisten strategioiden/ohjelmien tavoitteet ja niissä eteneminen,
- asiakastyytyväisyyden seuranta - miten järjestetty, onko tyydyttävä,
- palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeita,
- peruspalvelujen toimivuus, millaiseen tutkimukseen perustuu,
- talouden tasapainotus, myös toimiala ja toiminto,
- arviointisuosituksen mukaisesti - auditointien suorittaminen, erityisesti ulkopuolisilta ostettaessa,
- itsearviointien ja muiden arviointien toteutuminen,
- suvaus - valtavirtaistaminen ja erityisesti budjetin suvaus,
- ympäristötoimenpiteet,
- käytössä olevat menetelmät riskien hallinnan ja valvonnan järjestämiseksi.

Erityisesti vuonna 2014

- Tarkastetaan mitä lakisääteisiä palveluja arvioitavalla toimialalla/tehtävässä on
 - subjektiiviset oikeudet
 - sanktoidut
 - voidaanko järjestää määrärahojen puitteissa
 - mikä muu velvoite (esimerkiksi hoitotakuu – määräaika),
- niitten palvelujen osalta, jotka ovat ostopalveluja tai asiakaspalvelujen ostoa, ulkoistuksia tms. selvitetään
 - kuka valvoo
 - mikä on oleellinen ero palvelun tuottamisessa
 - kumpi tapa halvempi,
- onko organisaatiomuutoksista ja muista merkittävistä muutoksista tehty itsearviointit (mitä aiheuttaa muille toimialoille, mitkä taloudelliset vaikutukset mukaan lukien muutokset käyttötaloudessa ja omistuksessa),
- palvelujen laadun tarkastuksen järjestäminen kaikissa palvelumuodoissa, myös kunnan järjestämisessä,
- millä tavalla toimialalla/tehtävässä arvioidaan tuloksellisuutta,
- mitä sanottavaa toimialan näkökulmasta on mittaroinnista,
- avoimuus ja läpinäkyvyys, mikäli mahdollista avoimen datan – näkökulmasta.

Aiheen ilmaantuessa mikä tahansa toimi, teema, toimielin, tulosalue tai tulosityksikkö voidaan ottaa arvioitavaksi välittömästi.

Tilintarkastajan Kuntalain 73 §:n 3 momentin mukaiset ilmoitukset² otetaan käsiteltäväksi aina ilmoituksen antamista seuraavassa kokouksessa.

Kehittääkseen toimintaansa ja kartoittaakseen valtuutettujen mielipiteitä, tarkastuslautakunta on suorittanut kyselyn valtuutetuille. Tuloksia käytetään arviointisuunnitelman ja toimintasuunnitelman laadinnassa. Kysely on tarkoitus toteuttaa kaksi kertaa valtuustokaudessa.

Tarkastuslautakunnan kokoukset

Edellä olevien periaatteiden mukaisesti tarkastuslautakunta pitää vuoden 2014 hallinnon ja talouden tarkastukseen kohdistuvat kokoukset:

Kokousten arviointiaiheista laaditaan kokouskohtainen vuosiohjelma (liite 2).

Aiheet noudattavat lain vaatimaa toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arviointivelvollisuutta sekä edellä esitettyä asialistaa ja aiheita.

Vuosille 2013–2016 laadittua valtuustokauden arviointisuunnitelmaa noudatetaan siten, että aihealueita arvioidaan valtuustokauden aikana tasaisesti ja niin, että kaikkia aihealueita pyritään tarkastamaan

² Kuntalaki 73 §:n 3 kohta: "Havaitsemistaan epäkohdista tilintarkastajien on ilmoitettava viipymättä tarkastuslautakunnalle ja tarvittaessa myös kunnanhallitukselle".

oleellisuuden lähtökohdista tarkasteltuna vähintään kerran valtuustokauden aikana (kattavuus, tavoitteellisuus, oleellisuus).

Jokaisesta aihealueesta laaditaan tarkempi **arviointiohjelma** kunkin arviointikäynnin tai -kokouksen suunnittelun yhteydessä. Ennen arviointiohjelmaa tehdään **esiselvitys** (ks. liite 2 johdanto).

Tarkastuslautakunnan tuloksellisuusnäkökulmasta lähtevän arvioinnin kriteeristö asetetaan tarkastuslautakunnan toimesta. Kriteeristö esitetään kohteelle kysymysten muodossa.

Suosituks ja ohjeet Arvioinnissa noudatetaan tarkastuslautakunnan 1.10.2007 hyväksymiä arvioinnin eettisiä periaatteita (periaatteet: käyttökelpoisuus, toteuttamiskelpoisuus, eettinen hyväksyttävyys, tarkkuus).

Soveltuvien osin noudatetaan Suomen Kuntaliiton 26.10.2006 hyväksymää ohjetta Suositus arvioinnista kuntien valtuustoille.

Lisäksi arvioinnissa on mahdollista tukeutua tarvittaessa ennen kaikkea tilintarkastajan ja myös sisäisen tarkastuksen raportteihin:

Tilintarkastajan raportointi ja sisäisen tarkastuksen työ ovat osaltaan tukemassa arviointia. Koordinointikokous vastuullinen tilintarkastajan ja tarkastusjohtaja Pentti Asumuksen ja kaupunginreviisori Helena Hyvösen välillä pidetään ulkoisen tarkastuksen suunnitelmien laadinnan yhteydessä. Kaupunginreviisori huolehtii kokoon kutsusta

Tämä arviointisuunnitelma vuodelle 2014 on käsitelty 17.6.2014 tarkastuslautakunnan kokouksessa ja hyväksytty ohjeellisena noudatettavaksi.

LIITTEET

- Liite 1 Työryhmätyöskentely/jäsenet/työryhmien tehtävät 2014 (**ei julkinen**)
- Liite 2 Vuosittainen työohjelma (**ei julkinen**)
- Liite 3 Valtuustokauden arviointisuunnitelma sisältäen vastuuhenkilöt, tehtäväalueet, vuoden 2014 budjettiluvut (arviointijärjestys muutettavissa valtuustokauden aikana) (**ei julkinen**)
- Liite 4 Lautakunnan työn vuosirytmii (julkinen)

Vantaa

Vantaan kaupunki

Tarkastuslautakunta

Lehdokkitie 2 B 3. krs, 01300 Vantaa

Kaupunginreviisori, JHTT Helena Hyvönen puhelin 09 8392 8072